

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maandoverzicht nr. 6 - 1977
(Tijdvak van 1-6-1977 t/m 30-6-1977)

I N H O U D

Nr. 1342.580

	Blz.
Situatie binnen de Zuidmolukse gemeenschap	1
Communisten over de Zuidmolukse acties	4
"Communistische Notities"	8
Het Rood Verzetsfront	10
Westeuropes communisme in wisselvallige, moeilijke situatie	13

SITUATIE BINNEN DE ZUIDMOLUKSE GEMEENSCHAP

ALGEMEEN

Een maand na beëindiging van de Zuidmolukse terreuracties in Drente verkeert de Zuidmolukse gemeenschap in een fase van desoriëntatie en desorganisatie.

De leiding van de officiële Zuidmolukse organisaties, t.w. het "kabinet" van ir MANUSAMA, de Zuidmolukse eenheidsbeweging BADAN PERSATUAN onder leiding van Ds METIARY en de Zuidmolukse jongerenorganisatie PEMUDA MASJARAKAT onder leiding van AP , heeft in de periode na de acties nauwelijks initiatieven ontplooid om op korte termijn te komen tot een concrete standpuntbepaling ten aanzien van de Zuidmolukse problematiek.

Wel hebben een aantal Zuidmolukse jongeren uitgelaten dat zij zouden willen komen tot een soort overkoepelende Zuidmolukse jongerenraad - waarvan jongeren van diverse Zuidmolukse groeperingen deel moeten uitmaken - maar verder dan een enkel oriënterend gesprek is men nog niet gekomen.

Ir MANUSAMA zou wel voornemens zijn de reeds enkele maanden geleden door hem naar voren gebrachte wens, om zijn "kabinet" te "verjongen", op korte termijn gestalte te geven.

Ook het hoofdbestuur van de BADAN PERSATUAN zal op korte termijn een wijziging ondergaan. Op het tweejaarlijkse congres, in augustus a.s. zal circa de helft van het huidige bestuur aftreden.

Of een vernieuwing c.q. "verjonging" van de Zuidmolukse "top" zal bijdragen tot een ontwikkeling die enige orde in de bestuurlijke chaos en meer lijn in het te volgen beleid zal brengen, valt thans nog niet te overzien.

SITUATIE IN DE ZUIDMOLUKSE WOONWIJKEN

Enkele Zuidmolukse woonwijken, met name die in Assen en Bovensmilde, welke zich in de afgelopen maanden toch al sterk onafhankelijk opstelden, lijken door het heersende bestuurlijke vacuum enerzijds en door hun kritische opstelling ten opzichte van het Zuidmolukse establishment anderzijds (nog) verder in een geïsoleerde positie te geraken. Gevolg daarvan is, dat in deze Zuidmolukse woonwijken volledig ongecontroleerde activiteiten worden ontplooid die, mede als gevolg van de recente gebeurtenissen in Drente, wederom tot gevaarlijke situaties zouden kunnen leiden.

In deze wijken is nauwelijks merkbaar dat Zuidmolukkers een rouwperiode van veertig dagen in acht plegen te nemen waarin zij normaal gesproken niet sterk op de voorgrond treden. Zo werden in de afgelopen weken meerdere berichten ontvangen, dat Zuidmolukkers uit deze woonwijken opnieuw acties beramen.

Ten aanzien van de woonwijken in Assen en Bovensmilde, maar ook die in Krimpen a/d IJssel en Heer, kan gesteld worden, dat sprake is van een soort "criminele verloedering". Onder het mom van politieke motieven vindt in deze woongemeenschappen georganiseerde groepsterreur plaats - straatschenderijen, brandstichting, groepsgewijze verstoring van de openbare orde etc.

Juist het ontbreken van enig reëel toekomstperspectief plaatst kennelijk een steeds groter aantal Zuidmolukse jongeren in een situatie waarin zij voor het alternatief van de rede weinig ruimte meer zien.

SITUATIE IN KRIMPEN A/D IJSSEL

Een in eerste instantie vrij onschuldig handgemeen tussen een Zuidmolukker en een Nederlander op 16 juni 1977 is in enkele weken gescaleerd tot een vorm van wijkterreur door een dertigtal Zuidmolukse jongeren.

Kort na eerdergenoemde datum is er enkele malen een treffen geweest tussen politie en Zuidmolukse jongeren, waarbij vrij ernstige beschadigingen werden aangericht aan politievoertuigen.

Over vuurwapenbezit in Krimpen a/d IJssel waren geen concrete aanwijzingen voorhanden.

Wel is naar voren gekomen, dat men getracht heeft diverse soorten chemicaliën aan te kopen. In enkele gevallen werd door apothekers en drogisterijen tot verkoop overgegaan, waarna de Zuidmolukkers - naar gebleken is met succes - explosieven en brandbommen hebben geproduceerd.

MELDINGEN OVER ZUIDMOLUKSE ACTIES

Uitlatingen zoals dr T. die deed op vrijdag 10 juni j.l., toen hij sprak van een mogelijke burgeroorlog en de onbereikbaarheid van het RMS-ideaal betekenen onder de huidige omstandigheden olie op het vuur.

Het aantal ontvangen berichten over nieuwe Zuidmolukse acties, uit te voeren na afloop van de rouwperiode op 20 juli a.s. is legio.

De ontvangen meldingen over nieuwe acties lopen uiteen van een nieuwe treinkaping tot gijzelingsacties, gericht tegen individuele personen. Een goede evaluatie van deze berichten is vaak moeilijk, omdat een groot aantal meldingen wordt ontvangen van de zijde van de Nederlandse bevolking die hier en daar een weinig tolerante houding ten opzichte van de Zuidmolukkers lijkt in te nemen. Deze houding plaatst de Zuidmolukkers verder in een isolement van waaruit zij slechts één alternatief denken te hebben. In dit alternatief spelen gedachten over de uitvoering van activiteiten van gewelddadige aard een belangrijke rol.

*

* *

COMMUNISTEN OVER DE ZUIDMOLUKSE ACTIES

Communistische partijen en organisaties zijn gezien hun ideologische achtergronden en doelstellingen te beschouwen als een bedreiging voor het voortbestaan van de Westerse, democratische rechtsorde. Het is daarom interessant na te gaan hoe van die zijde is gereageerd op gewelddadige verstoringen van de rechtsorde, zoals de recente kapings- en bezettingsacties door enkele Zuidmolukse jongeren.

De beoordeling in deze kring van de geweldacties en de daarmee in relatie gebrachte problematiek van de Zuidmolukse bevolkingsgroep in Nederland was soms geheel verschillend. Het meest stereotype waren wel de door de CPN en de KEN ml ingenomen standpunten.

CPN

De CPN beoordeelde de acties aanvankelijk net als veel andere partijen en groeperingen op een wat tweeslachtige wijze, door enerzijds de acties als zodanig - als zijnde "on-Nederlands" - af te keuren en anderzijds begrip te tonen voor de idealen van de Zuidmolukse bevolkingsgroep. De zware verkiezingsnederlaag, die de CPN leed, was echter aanleiding voor een geheel andere beoordeling van de acties en de Molukse kwestie. Hoezeer het standpunt van de CPN terzake aan wijziging onderhevig is geweest moge blijken uit het feit dat nog daags vóór de verkiezingen in het partijdagblad "De Waarheid" de mening werd verkondigd dat de plaatsvindende terreuracties geen invloed mochten hebben op de democratische procesgang en dat de geplande verkiezingen doorgang moesten vinden, terwijl al in het eerste commentaar op de verkiezingsuitslag werd gesproken over een opzettelijke vervalsing van de politieke krachtsverhoudingen, tot stand gekomen doordat geheimzinnige nationale en internationale krachten ongekende terreuracties hadden ontketend. Volgens dit commentaar, hadden de verkiezingen daarom juist moeten worden uitgesteld.

Voor het RMS-ideaal had de partij nu geen goed woord meer over; dat werd alleen nog maar gezien als een door koloniale krachten levend gehouden en gekoesterd ideaal teneinde in het Verre Oosten machtsposities te kunnen behouden.

De uitwerking van de these, dat de terreuracties waren opgezet als een aanslag op de democratische procesgang, die al op de avond van de verkiezingen door het erelid van het partijbestuur De GROOT geponeerd werd, vergde nog wel enige tijd, maar het kostte de leiding van de partij toch nog betrekkelijk weinig moeite een nauwe relatie te suggereren tussen de Zuidmolukse bevolkingsgroep, Indonesische en Nederlandse geheime en inlichtingendiensten en rechtse, neo-koloniale krachten die het complot zouden hebben georganiseerd om de verkiezingen in het teken van het geweld te plaatsen en op die wijze in hun voordeel te beïnvloeden.

De eerste gedachte van de CPN was om van de regering te eisen alle maatregelen te treffen, die noodzakelijk waren om iedere vorm van terreur te onderdrukken. Uiteraard was dit voor een communistische partij een wat merkwaardige gedachte, omdat de versterking van het kapitalistisch machtsapparaat niet bepaald tot de doelstellingen van zo'n partij behoort. Deze misstap werd door partijvoorzitter HOEKSTRA tijdens de debatten in de Tweede Kamer gecorrigeerd met de bewering, dat de bescherming van de democratie niet kan en mag worden toevertrouwd aan een versterkt regeringsapparaat, maar dat dit het beste kan gebeuren door diegenen, die het meest gebaat zijn bij de handhaving van de democratie: de volksmassa's. De partijvoorzitter meende dat tegenover terreuracties democratische massa-acties moeten worden gesteld, zoals demonstraties en stakingsacties.

KEN ml

De Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland - marxistisch-leninistisch (KEN ml) beoordeelde de acties en de motieven op geheel andere wijze. Binnen de KEN ml werd al enige tijd overwogen om de daar bestaande denkbeelden over de positie van zogeheten nationale minderheden een

praktische grondslag te geven. De geweldacties van de Zuidmolukse jongeren waren aanleiding tot een versnelde aanpak van het werk onder de Zuidmolukse bevolkingsgroep en nog tijdens de acties werd in Zuidmolukse woonwijken de stellingname van de KEN ml gepropageerd door middel van de verkoop van haar blad "Rode Tribune". Deze stellingname én de uitdagende wijze waarop deze werd omschreven, veroorzaakte in enkele gevallen enige verwarring, waardoor het in sommige plaatsen bijna tot schermutselingen kwam tussen colporteurs en Nederlandse omstanders. De KEN ml ziet de acties van de Zuidmolukse jongeren als een uiting van de onverzoenlijkheid van de "rechtvaardige verlangens van de Molukse minderheid en de politiek van de Nederlandse regering". De door de Zuidmolukse jongeren gehanteerde methodiek om het geschil op te lossen is volgens de KEN ml echter schadelijk en verkeerd en "een gevolg van politieke verwarring en een gebrekkige verbondenheid met de klassenstrijd van het Nederlandse volk".

Op het eerste gezicht doet de KEN ml het voorkomen voorstander te zijn van een vrije Zuidmolukse republiek, maar in haar nadere toelichting blijkt zij de door vele Zuid-Molukkers gekoesterde RMS-gedachte een "nationaal bekrompen" en weinig realistisch denkbeeld te vinden. De RMS is niet aan de orde, want volgens de KEN ml moeten de Zuid-Molukkers zich ervan bewust worden dat zij ondanks hun verblijf in Nederland een deel vormen van de nationale Molukse minderheid binnen de eenheidsstaat Indonesië. Zowel in Indonesië als in Nederland is sprake van onderdrukking van de Molukse nationale minderheid en wordt het Molukse zelfbeschikkingsrecht niet erkend. In Nederland zou het regeringsbeleid bovendien gericht zijn op een gedwongen assimilatie van de Zuidmolukse bevolkingsgroep. Het is haast vanzelfsprekend dat de KEN ml de monopolie-bourgeoisie, die grote investeringen in Indonesië heeft gedaan, ziet als de kwade genius achter deze politiek, die door de Nederlandse regering, zowel in economisch, politiek als militair opzicht zou worden ondersteund.

De taken van de Molukkers zijn na deze analyse van hun positie vrij duidelijk. Zij moeten samen met de andere anti-imperialistische groepe-

ringen in Indonesië de macht van het imperialisme breken en een nationaal-democratische revolutie bewerkstelligen. Daarna zouden de Molukkers kunnen kiezen in welke staatsvorm zij hun natie willen laten functioneren. Dat kan evengoed een nationale autonomie zijn binnen één nieuwdemocratische republiek Indonesië, als een zelfstandige staat.

De Zuid-Molukkers in Nederland staan volgens de KEN ml op dit moment voor een belangrijke keuze. Willen zij hun recht op zelfbeschikking ooit kunnen hanteren, dan zullen zij óf de zijde moeten kiezen van de anti-imperialistische krachten in Indonesië óf in Nederland die strijd dienen te ondersteunen door strijd tegen de Nederlandse monopolie-bourgeoisie, die hen onderdrukt en tevens één van de belangrijkste steunpilaren van het Indonesische bewind is. Concreet zouden de Zuid-Molukkers in Nederland de strijd moeten aanbinden voor het behoud van hun rechten als nationale minderheid. Tegelijk moet een politieke voorbereiding op "de nationale hereniging" in de toekomst plaatsvinden. In die strijd zal de Zuidmolukse minderheid in Nederland, althans volgens de KEN ml, het Nederlandse proletariaat en alle overige onderdrukten en nationale minderheden in ons land aan haar zijde vinden.

Het lijkt nauwelijks twijfel dat de stellingname van de KEN ml, die in welhaast onbegrijpelijk Nederlands was gesteld, door Zuid-Molukkers ervaren is als een steun aan hun ideaal. De werkelijke bedoelingen zijn echter op dialectische wijze versluisd, en komen neer op een onderschikking van de Zuidmolukse strijd aan die van het proletariaat, waarvan de KEN ml de leidende kracht pretendeert te zijn. Daarbij acht de KEN ml scholing van de Zuid-Molukkers in het marxisme-leninisme - in het kader van de politieke voorbereiding op de nationale hereniging - noodzakelijk.

*
* * *

"COMMUNISTISCHE NOTITIES"

De redactie van het pro-Russische maandblad "Communistische Notities", dat werd uitgegeven onder leiding van de ex-CPN-partijbestuurder drs. F. BARUCH, heeft onlangs besloten de publicatie van het blad te beëindigen. Aanleiding tot deze beslissing vormde het gemeenschappelijk communiqué van vertegenwoordigers van het Centrale Comité van de CPSU en van het partijbestuur van de CPN, gepubliceerd in de "Prawda" en de "Waarheid" van 13 april j.l. In dit communiqué spreken beide partijen waardering uit over elkaars activiteiten en verklaren zij dat er tussen de delegaties overeenstemming bestaat over de hoofdvraagstukken van deze tijd. Ook spreken zij zich uit ten gunste van "veelvuldige contacten tussen beide partijen op de grondslag van internationale gelijkberechtigde en vrijwillige samenwerking in de geest van de grote ideeën van MARX, ENGELS en LENIN".

Dit herstel van de normale, broederlijke betrekkingen tussen de CPN en de CPSU was sinds het eerste nummer van "Communistische Notities" (december 1967) uitgangspunt geweest voor de redactie en de Russen, die het blad financieel ondersteunden. Daarnaast volgde "Communistische Notities" ook op kritische wijze de binnenlandse politiek van de CPN. Hoewel de redactie in dat CPN-beleid nog veel gebreken signaleert, wil zij voor het ogenblik een streep zetten achter de publicatie van het blad, omdat zij geen sta-in-de-weg wil zijn voor versterking van de eenheid tussen de CPN en de CPSU. Daarnaast zal ongetwijfeld meegespeeld hebben dat de Russen hun (financiële) steun vermoedelijk hebben ingetrokken, waardoor het blad niet langer in dezelfde opmaak en oplage gedrukt en verspreid zou kunnen worden. Veel communisten binnen en buiten de CPN kregen "Communistische Notities" n.l. toegezonden, ook als zij geen abonnementsgeld betaalden.

Dat de streep achter de publicatie niet definitief is, bleek eind juni reeds toen "Communistische Notities" nr. 80a (gestencild) verscheen in de vorm van een Post Scriptum. In dit P.S. werd de verkiezingsnederlaag van de CPN uitgebreid geanalyseerd. De redactie van "Communistische

Notities" somt een aantal oorzaken op van die nederlaag en voerde tien punten aan op basis waarvan de CPN zich zou kunnen herstellen.

Eén van de tien punten, die betrekking hebben op het gehele politieke en organisatorische functioneren van de CPN, houdt in dat de partij al haar voormalige leden moet oproepen weer in haar schoot terug te keren.

Hoewel drs. BARUCH een zekere kennis omtrent het politiek en inhoudelijk functioneren van de CPN bepaald niet ontzegd kan worden en veel van de door hem geuite suggesties ook al binnen de CPN zelf zijn geopperd, is zijn stelling dat alle voormalige partijleden weer als lid moeten worden toegelaten, geheel in strijd met wat daarover thans in de partij gedacht wordt. Het zal voor de heer BARUCH en sommige van zijn medestanders een bittere ervaring zijn zich geïsoleerd te zien van de politieke beweging waarmee zij zich verbonden voelen, als hun doelstelling, het herstel van de relaties tussen CPN en CPSU, bereikt is.

*
* *

HET ROOD VERZETSFRONT

Eind mei j.l. verscheen het derde nummer van "Rood Verzetsfront", orgaan van een gelijknamige organisatie. Het RVF kan in zekere zin worden beschouwd als opvolger van de Rode Hulp die eind december 1976 werd opgeheven nadat deze groepering door de affaire-Lidwina JA in de publiciteit was gekomen. Zoals Lucien van HO *) na zijn terugkeer uit de gevangenis rond een kleine kern van getrouwen in feite een nieuwe Rode Hulp in het leven riep, zo is het Rood Verzetsfront een organisatie in opbouw rond een kleine kern in de personen van het Drentse echtpaar EE . Dit echtpaar vormt het actieve restant van de groep Nederlanders die in de zomer van 1976 een guerrilla-opleiding kregen in een PFLP-kamp in Aden (Zuid-Jemen).

In januari 1977 verscheen het eerste nummer van "Rood Verzetsfront" gestencild en uitgegeven door het echtpaar EEI . In een soort beginselverklaring - die veel gemeen heeft met de uitgangspunten van de voormalige Rode Hulp - heet het:

"Het Rood Verzetsfront" is een organisatie die tot doel heeft:

- hulp te bieden aan bevolkingsgroepen die zich verzetten tegen de huidige machtsverhoudingen, de toenemende repressie en het opkomend fascisme;
- bekendheid te geven aan de wijze van verzet van verschillende groeperingen en de daar tegenover gestelde repressie;
- directe hulp te verlenen aan hen die door hun verzet of actieve solidariteit in aanraking zijn gekomen of dreigen te komen met justitiële autoriteiten;
- het bestuderen, analyseren en doorgeven van gevolgde tactieken, met het doel het verzet te sterken en van begane fouten te leren;
- het onderzoeken en aan de kaak stellen van de praktijken van de diverse inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

*) Van HO , werd in 1973 tot 2 jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens het in bezit hebben van bom-materiaal.

Kort samengevat komt het erop neer dat het Rood Verzetsfront bereid is actief hulp en steun te verlenen aan internationale en nationale terroristische groeperingen. Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken dat in de "Inleiding" van het eerste nummer gefulmineerd wordt tegen de Europese Conventie ter bestrijding van het terrorisme.

In het tweede nummer (in maart 1977 verschenen) zegt het Rood Verzetsfront iets meer over zichzelf: "... een organisatie die in overleg en samenwerking met revolutionaire organisaties in Europa is opgericht. De werkwijze van de multinationale ondernemingen, de internationale registratie van personen, de bundeling van activiteiten van veiligheidsdiensten en het verdrag ter bestrijding van het terrorisme, tonen aan dat de vijand al lang heeft ingezien dat de oorlog tegen links een internationale oorlog is. Uit de werkwijze van de vijand zullen wij onze lessen moeten trekken en op internationale schaal een kracht opbouwen, die deze internationale oorlog kan winnen."

In hetzelfde nummer "verleent het Rood Verzetsfront gastvrijheid" aan een organisatie die zich "Nederlandse Rode Leger Cellen" noemt. Onder de titel "Gewapende strijd in Nederland?" pleiten de NLRC voor "gewapende strijd, hier en nu". Enkele citaten:

"Wij stellen, dat de organisatie van bewapende verzetsgroepen op dit moment juist, mogelijk en gerechtvaardigd is. Dat de gewapende strijd, als de hoogste vorm van de klassenstrijd, nu begonnen kan en moet worden. Dat zonder die strijd geen echt anti-imperialistisch verzet mogelijk is in Nederland."

"De Nederlandse Rode Leger Cellen (NRLC) staat voorrang van de praktijk voor. Of het juist is het gewapend verzet reeds (pas) nu te organiseren hangt ervan af of het mogelijk is, en dat is uitsluitend praktisch uit te maken."

"Wij, de NRLC organiseert de illegaliteit als aanvalspositie voor de revolutionaire interventie. De NRLC wil de verbinding tot stand brengen tussen legale en illegale strijd, tussen nationale en internationale strijd, tussen politiek-economisch en gewapende strijd, tussen de strategische en de tactische bestemming van de internationale communistische beweging. Gewapende strijd betekent hier en nu revolutionair interveniëren ondanks de zwakte van de revolutionaire krachten in Nederland."

Welke personen achter deze Rode Leger Cellen schuilgaan, is onduidelijk. Hun taal doet echter denken aan die van voormalige Rode Hulp leden en promotors van het z.g. Klein Geweld (zie MO 4-1977), zodat de signalen die zij afgeven niet genegeerd moeten worden.

Het derde en tot nu toe laatste nummer besteedt uitgebreid aandacht aan zaken als "Europees-Arabische solidariteit"

, de "lange arm van het zionisme" en de "Hongerstakingsverklaring van de Rote Armee Fraktion". In de inleiding heet het dat het "RVF ernaar streeft samen te werken met alle nationale en internationale krachten op basis van anti-fascisme en anti-imperialisme."

Voorlopige conclusie

Het Rode Verzetsfront is op dit moment niet meer dan een kleine kern van zeer gemotiveerde, zelfs fanatieke activisten die van hun sympathie voor de "Arabische zaak" geen geheim maken.

Na de ineerstorting van de Rode Hulp groep die in Aden heeft deelgenomen aan een guerrilla-training, en de arrestatie van mej. L. JAI in Israël moet aangenomen worden dat werving van leden voor het Rode Verzetsfront op uiterst voorzichtige wijze plaats vindt.

*
*
*

WESTEUROPEES COMMUNISME IN WISSELVALLIGE, MOEILIJKE SITUATIE

Het communisme in West-Europa bevindt zich op het ogenblik in een wisselvallige en moeilijke situatie. Die situatie wordt bepaald door

- sterk wisselende resultaten van de verschillende CP-en op het nationale vlak,
- onduidelijke gemeenschappelijke ondernemingen zoals de CP-en conferentie in Brussel op 13 en 14 juni en
- verwickelingen in de verhouding tot Moskou waarbij Moskou's recente onverzoenlijke stellingname tegen de Spaanse partijleider CAI en diens ook door andere CP-en aangehangen Eurocommunisme de bestaande problemen nog is komen verscherpen.

NATIONALE POSITIES

Verkiezingen, de kwestie van regeringsdeelname, de positie in eigen land in het algemeen zijn zaken die de laatste tijd de aandacht van een groot aantal Westeuropese CP-en in verhoogde mate in beslag genomen hebben. Sommige partijen hebben nog maar kort verkiezingen achter de rug (Belgische, Nederlandse en Spaanse CP), andere zijn zich erop aan het voorbereiden (Franse CP), weer andere staan of stonden voor het vraagstuk van regeringsdeelname via een tussentijdse kabinetswijziging (Italiaanse en Finse CP).

Opvallend is daarbij het verschil in resultaten die de diverse CP-en boeken: terwijl de ene zijn invloed weet uit te breiden is bij de andere sprake van achteruitgang, soms zelfs een onverwacht spectaculaire achteruitgang.

Electoraal tegenslagen

Dat laatste geldt voor de Belgische (CPB) en Nederlandse CP (CPN). De CPB, toch al geen grote factor in het Belgische politieke leven, werd bij de verkiezingen van half april j.l. gehalveerd. De partij ging van 4 naar 2 zetels in het parlement.

Hetzelfde, maar dan nog erger, overkwam de CPN. De parlamentsverkiezingen van 25 mei reduceerden de partij van 7 tot 2 zetels.*)

Niet zo slecht maar toch tamelijk matig; was het resultaat van de Spaanse CP (PCE) bij de 15 juni gehouden, voor het eerst sinds ruim 40 jaar weer vrije parlamentsverkiezingen.

De PCE, die als een van de toonaangevende exponenten van het Eurocommunisme (strevend naar autonomie ten opzichte van Moskou en naar een eigen democratische "weg naar het socialisme") in de communistische wereldbeweging een belangrijke rol speelt, kwam in eigen land niet verder dan even boven de 9%. Ter vergelijking: de Portugese CP kwam na de val van het SA. I/CA -bewind (samen met een communistische bijwagen, de MDP) op meer dan 16%; de Franse en Italiaanse CP (die met de PCE de belangrijkste vertegenwoordigers van het Eurocommunisme vormen) staan resp. op rond de 20 en 34%.

De ruim 9% leverden de PCE in het 350 leden tellende parlement 20 zetels op. Omdat de Unie van het Democratisch Centrum van de huidige premier SUAREZ met bijna 34% 166 zetels pakte en de socialistische partij PSOE met 28,5% 118 zetels, biedt de nu ontstane situatie de PCE, al eindigde zij dan als derde na de beide grote winnaars, erg weinig mogelijkheden.

Bij deze matige tot zeer slechte resultaten moet worden opgemerkt dat ze behaald werden door drie onderling verschillend georiënteerde CP-en. Zoals al vastgesteld behoort de PCE tot de toonaangevende Euro-CP-en. De partij is zelfs de meest vergaande en meest uitgesproken exponent van het Eurocommunisme. De CPN daarentegen staat ver af van wat de PCE voorstaat. In plaats van afstand te nemen tegenover Moskou zoals de PCE, verbeterde de CPN nog kort voor de verkiezingen de verhouding met Moskou op een demonstratieve manier.**)

Verder laat de partij blijken

*) Zie voor een analyse van de CPN-verkiezingsnederlaag MO 1977/5.

**) Bezoek CPN-delegatie aan Moskou. Zie MO 1977/4.

dat zij aan het Eurocommunisme in het algemeen weinig woorden wil besteden of het moeten enkele schampere zijn. De CPB staat daar min of meer tussenin. Deze partij stelt zich weliswaar Eurocommunistisch op maar doet dat veel minder geprononceerd dan de PCE.

Nog eens samengevat: het zijn dus drie duidelijk verschillende communistische oriëntaties die hier geen van drieën bij de kiezers een gunstig onthaal hebben gekregen.

Regeringsdeelname

Succes daarentegen boekten de Finse communisten: zij keerden terug in de regering. Nadat het in september 1976 gevormde kabinet-MI was afgetreden, presenteerde president KE . nl. op 15 mei als nieuw kabinet een Volksfrontcoalitie van sociaal-democraten, communisten en drie niet-socialistische partijen van het midden. De communisten, die in Finland al herhaalde malen aan de regering hebben deelgenomen, kregen ditmaal drie zetels, Arbeid, Transport & Communicatie en Onderwijs. Het ging hier om een tussentijdse regeringswijziging.

In het perspectief van een dergelijke gebeurtenis opereert ook de Italiaanse CP (PCI).

In Italië zijn de afgelopen maanden onderhandelingen gevoerd tussen de belangrijkste politieke partijen over een nieuw regeringsprogramma ter bestrijding van de crisisachtige economische en binnenlandse ontwikkeling. Naast de vraag hoe deze aan te pakken, ging het er daarbij bovendien om of niet ook de politieke constellatie opnieuw geregeld moest worden. Dat wil zeggen of niet het huidige christen-democratische minderheidskabinet-AN , dat alleen kan bestaan omdat de socialisten, maar vooral de communisten dat "gedogen", moest worden vervangen door een coalitieregering waarin ook de communisten zouden deelnemen. Op 23 juni werd bekendgemaakt dat de onderhandelingen hadden geleid tot een overeenstemming over een aantal beleidsvoorstellen. Deze betroffen vooral de uitbreiding van de bevoegdheden van de politie in de strijd tegen links en rechts extremisme en de stimulering van de economie. Belangrijker dan de

inhoud van deze voorstellen - althans in dit verband - is het feit dat als de voorstellen de verwachte parlementaire meerderheid krijgen, er dan voor het eerst sinds 30 jaar *) een stuk beleid komt dat door christen-democraten en communisten samen is uitgewerkt. Dat is nog niet het "historisch compromis", de regeringsdeelname van PCI samen met de christen-democratische partij en eventueel enkele andere partijen, maar het is onmiskenbaar opnieuw een stap vooruit voor de PCI bij haar streven naar meer invloed op het regeringsbeleid - en daarmee toch wel degelijk een stap ook in de richting van het historisch compromis.

Moeilijkheden met bondgenoten

Ook voor de Franse CP (PCF) staan de kansen op het ogenblik - eind juni - goed. Nadat de unie van links, het samenwerkingsverband tussen PCF, socialisten (SP) en de kleine groep links radicalen, bij de gemeenteraadsverkiezingen van april jl. met ruim 52% van de stemmen, nationaal gezien, de regeringspartijen eindelijk overtrof, nam vervolgens de verwachting van een communistisch-socialistische overwinning bij de parlementsverkiezingen van maart volgend jaar, voortdurend toe.

Het langzaam dichterbij komen van die verkiezingen en misschien nog meer de reële kans op een linkse overwinning, maakte de herziening actueel van het in 1972 opgestelde en sindsdien niet meer gewijzigde programme commun. Met dat programma immers moet de linkse combinatie de verkiezingen in en in geval van een linkse overwinning moet het als regeringsprogramma dienen.

Er was dan ook al enige tijd een, soms geprikkelde, discussie over deze herziening gaande, m.n. tussen de beide hoofdpartners, de communisten en de socialisten. Meningsverschillen gingen vooral over de Europese politiek, de economische (m.n. over het nationaliseren van bedrijven) en over defensie.

*) Na WO-II is de PCI een tijdlang regeringspartner geweest.

Na enkele concessies van de PCF op het eerste en laatste punt, aanvaarding van directe verkiezingen voor het Europese parlement (op voorwaarde dat de Europese instellingen geen uitbreiding van bevoegdheden zouden krijgen) en aanvaarding van een Franse kernmacht, werd half mei een werkgroep ingesteld om nadere voorstellen voor de herziening uit te werken. Die uitwerking moet voor half juli a.s. voltooid zijn, omdat de drie partners hebben afgesproken tegen die tijd opnieuw bijeen te komen om de definitieve tekst van een geactualiseerd programme commun vast te stellen.

Intussen blijkt de herziening in het gemeenschappelijk front tot aanzienlijke wrijvingen te leiden, m.n. tussen CP en SP. Los van feitelijke meningsverschillen is de algemene achtergrond hiervan het communistische onbehagen over de ontwikkeling van de verhoudingen binnen de linkse unie. Aanvankelijk immers was het de CP, die in dit samenwerkingsverband de sterkste factor was maar geleidelijk aan hebben de socialistische rol overgenomen (niet in organisatorische kracht maar door hun betere verkiezingsresultaten dan de CP) en stelt SP-chef MITTERRAND zich in toenemende mate op als de leider van links Frankrijk. De CP doet daarom wat zij kan om dit te veranderen.

Hoewel er zoals telkens wanneer er spanningen binnen het front zijn - en dat is al verschillende keren het geval geweest - ook nu weer wordt gespeculeerd over de mogelijkheid van een breuk, wordt die toch niet erg waarschijnlijk geacht. Daarmee blijft het perspectief van een linkse overwinning straks, temeer omdat de spanningen binnen de huidige regeringsmeerderheid bepaald niet kleiner zijn dan in het front, vooralsnog bestaan.

CONFERENTIE WESTEUROPESE CP-EN

Op 13 en 14 juni werd in Brussel een conferentie gehouden van CP-en uit de "kapitalistische landen" van Europa. De bijeenkomst die door de Belgische CP was voorbereid en die door de Belgische partijvoorzitter Van GE werd geopend, had als thema "de strijd van de arbeidende klasse

voor de verdediging van z'n werk- en leefsituatie en voor de diepgaande wijzigingen nodig om de huidige crisis te overwinnen".

Deelnemers waren de CP-en van België, Luxemburg, de Bondsrepubliek, Oostenrijk, Zwitserland, West-Berlijn, Denemarken, Finland, Zweden, Noord-Ierland, Groot-Brittannië, Frankrijk, Portugal, Italië, Griekenland, Cyprus en Turkije. Niet aanwezig waren de Spaanse en enkele kleinere CP-en. Ook de CPN ontbrak.

De bijeenkomst werd afgesloten met een vrij vlak slotcommuniqué waarin niet veel meer werd gezegd dan dat er sprake was van een "verslechterende" economische situatie in de Westerse wereld en dat de strijd tegen de werkloosheid een van de eerste doelstellingen voor alle CP-en was.

In bepaalde persberichten (Frankfurter Allgemeine Zeitung, 13 juni) werd gemeld dat de CPSU en haar bondgenoten pogingen hadden ondernomen de conferentie in een door hen gewenste zin te beïnvloeden. Daarbij zou het doel vooral zijn geweest te voorkomen dat de bijeenkomst een Eurocommunistisch stempel zou krijgen, bijv. door zich af te zetten tegen de situatie in Oost-Europa in het algemeen of de onderdrukking van dissidenten daar in het bijzonder.

Hoewel deze berichten niet direct geverifieerd konden worden, zijn ze gezien de manier waarop Moskou de laatste tijd in de slag gaat tegen het Eurocommunisme en voor de handhaving van haar eigen greep op de communistische beweging, geloofwaardig. In elk geval deelde de Belgische partijvoorzitter Van GE tijdens een persconferentie na afloop mee dat de bijeenkomst zich niet had beziggehouden met de kwestie van de mensenrechten in Oost-Europa en dat er ook geen sprake van was dat de West-europese CP-en hun samenwerking zouden gaan "institutionaliseren" - een zaak waarvan Moskou ook weinig moet hebben omdat die het eigen karakter van het Westeuropese communisme tegenover het Oosteuropese zou kunnen accentueren.

De weinig zeggende uitkomst van de conferentie behoeft overigens niet alleen met een verwijzing naar Moskou te worden verklaard. De West-europese CP-en hebben de laatste paar jaar nogal wat conferenties gehou-

den die met erg algemene en vrijblijvende verklaringen werden afgesloten. Dat was mede een gevolg van het feit dat er onder de Westeuropese CP-en sterke verschillen in opvattingen en nationale betekenis bestaan. Op het laatste werd in het voorgaande al gewezen: terwijl sommige CP-en in hun land een steeds belangrijker rol spelen, hebben andere moeite zich zelfs in de politieke marge te handhaven. Daarnaast zijn er enorme verschillen in grootte: tegenover een reus als de PCI (in z'n eentje groter dan alle andere Westeuropese CP-en bij elkaar) staan dwergen als de CP-en van Griekenland en Zwitserland, om over die van West-Berlijn en San Marino nog maar te zwijgen. Tenslotte bestaan er tussen de Westeuropese CP-en aanzienlijke meningsverschillen op politiek en ideologisch gebied. Deze meningsverschillen staan er borg voor dat bijv. een gemeenschappelijke veroordeling van de dissidentenbehandeling in Oost-Europa een volstrekt onhaalbare kaart is. CP-en als die van Portugal, West-Duitsland en nog een aantal andere, zouden dit absoluut afwijzen.

Conferenties zoals die in Brussel, die door het simpele feit van het bijeenkomen van alle of een groot aantal Westeuropese CP-en een bepaalde eenheid suggereren, kunnen dan ook aan de andere kant het gebrek aan werkelijke overeenstemming niet verhullen en laten daardoor een beeld van onduidelijkheid achter.

IDEOLOGISCHE CONFRONTATIE OVER EUROCOMMUNISME

In de verhouding tot Moskou, hierboven al aangeduid als een bron van divergentie binnen het Westeuropese communisme, kwam het de afgelopen periode tot verwickelingen die de situatie er niet eenvoudiger op maakten. Op 23 juni nl. deed het internationale Sowjettijdschrift "Nieuwe Tijden" een zo scherpe aanval op de Spaanse partijleider CA in het bijzonder en het Eurocommunisme in het algemeen dat meer dan een commentator de vergelijking trok met Moskou's vroegere campagnes tegen titoïsme en maoïsme. De aanval, waarbij CA 's dit voorjaar verschenen pamflet "Eurocommunisme en de staat" als aangrijpingspunt werd gekozen, bevatte in grote trekken de volgende beschuldigingen:

De denkbeelden van CA , aangediend onder het etiket Eurocommunisme

- leiden tot polarisatie tussen de CP-en van West- en die van Oost-Europa (men denke hier bijv. aan CA 's opmerking dat er geen gemeenschappelijke politieke lijn kan bestaan tussen de CP-en van Oost- en van West-Europa, gezien de sterk verschillende wederzijdse posities en meer in het algemeen aan CA 'S afwijzing van de gedachte dat het door de Oosteuropese communisten gerealiseerde model een voorbeeld voor de Westeuropese CP-en zou kunnen zijn);
- brengen het in de Sowjet-Unie en Oost-Europa bestaande systeem in discrediet (te noemen vallen hier CA 's kritiek op de onderdrukking van politiek andersdenkenden in Oost-Europa en zijn opvatting dat de Sowjet-Unie een ondemocratisch politiek en maatschappelijk stelsel heeft, ontstaan uit een "verwording van het socialisme" in dat land);
- versterken het "agressieve NAVO-blok" en bestendigen daarmee de verdeling van Europa (men zie CA 's standpunt dat Amerikaanse militaire bases in Spanje niet verwerpenlijker zijn dan de bases en troepen die de Sowjet-Unie in bijv. Tsjechoslowakije heeft; verder valt in dit verband te denken aan CA 's conceptie van een (in eerste instantie West- maar daarna groter) Europa dat zich onafhankelijk opstelt zowel tegenover de VS als de SU).

Hoe scherp de aanval is, blijkt uit passages zoals die waarin van CA 's opvattingen wordt gesteld dat deze volstrekt overeenstemmen met "de belangen van het imperialisme, met de krachten van agressie en reactie". Verder wordt over de kritiek van de Spaanse partijleider op de Sowjet-Unie gezegd dat deze alleen kan opkomen in een geest die zich "bewust aan het anti-Sowjetisme heeft overgegeven".

Over de bedoelingen van Moskou met deze aanval bestaat in algemene trekken een eensluidende interpretatie. Moskou heeft zorgvuldig de Spaanse verkiezingen afgewacht om niet het risico te lopen door bepaalde uitspraken de PCE te bevoordelen. Toen de uitslag bekend geworden was en deze voor de PCE nogal tegenviel - radio Moskou sprak onverbloemd van een nederlaag - heeft Moskou daarin een gunstiger gelegenheid dan ooit

gezien om een actie te ondernemen tegen CA 's leiderschap over d dat door de Sowjetleiders al jaren verfoeid wordt. Nu immers kon er een beroep op eventuele pro-Sowjet gevoelens in de PCE waarmee Moskou verschillende malen bezig is geweest, ook een poging worden gedaan om o tevredenheid over het tegenvallende eerste electorale resultaat van de partij - behaald onder CA 's leiding tenslotte - te exploiteren.

Tegelijkertijd kon de aanval op CA juist door de scherpte ervan de andere Westeuropese CP-en duidelijk maken hoezeer Moskou het Eurocommunisme afwijst en proberen deze tot bijdraaien te dwingen.

Deze opzet, althans het laatste deel ervan, lijkt op het ogenblik niet te zullen slagen.

Al binnen enkele dagen na het verschijnen van het Nieuwe Tijden-artikel, kwam het CC van de PCE met een verklaring waarin de aanval op partijleider CA een aanslag werd genoemd op al degenen die strijden voor socialisme en democratie. Wat in de Sowjet-Unie het "werkelijke socialisme" heet, is verantwoordelijk voor het anti-democratische beeld van het socialisme, stelde de verklaring, waarin verder werd vastgehouden aan het Eurocommunisme als "het enige geldige alternatief" in West-Europa.

Tegen de verklaring bestond in het CC dat voor de gelegenheid was uitgebreid met PCE-candidaten uit de verkiezingen, nagenoeg geen oppositie. Het stuk werd aanvaard met één onthouding.

CA zelf voelde zich kennelijk sterk genoeg staan om even scherp te reageren als hij aangevallen was. Hij noemde Moskou's kritiek leugens, vervalsingen en zwart-wit redeneringen en legde er de grootst mogelijke nadruk op dat niet alleen hij en de PCE het doelwit waren maar allen die binnen het Westeuropees communisme een onafhankelijke koers willen. "De aanval heeft zich op ons gericht omdat wij als de zwaksten worden beschouwd maar zij keert zich ook tegen de Fransen, Italianen en anderen".

Inderdaad hebben de PCI en PCF dat ook zo opgevat. Beide partijen keerden zich tegen de Sowjetaanval en namen CA in bescherming. Zo schreef het PCI-blad l'Unita dat de manier waarop Moskou het Eurocommunisme uitlegt, de plank mislaat. En l'Humanité, het Franse partijblad, laakte het Nieuwe Tijden-artikel als een banvloek i.p.v. een noodzakelijke poging tot discussie en als een actie op een "slecht tijdstip",

komend n.l. op het moment dat de PCE "een moeilijke en moedige strijd voert om de resten van de dictatuur in Spanje te elimineren".

Overigens bleek ook nu weer dat PCF en PCI zich t.a.v. Moskou meer beperkingen opleggen dan de PCE. M.n. de PCI heeft er nog eens op gewezen dat zij niet alle stellingen van CA voor haar rekening neemt. Verder heeft de partij via een delegatie die eind juni Moskou bezocht, geprobeerd olie op de golven te werpen. Het doel dat de PCI zich in dit conflict stelt is kennelijk voor alles te proberen met Moskou een gespreksbasis te handhaven. De PCF tracht haar bijdrage aan de bezwering van het conflict te leveren door zich er zo weinig mogelijk publiek over te uiten.

Niet onmogelijk is verder dat de Sowjetaanval enkele kleinere CP-en die tot nu toe de drie grote regelmatig volgden in bijv. het veroordelen van de dissidentenbehandeling in Oost-Europa, toch wat geïntimideerd heeft. Te denken valt hier aan de CP-en Groot-Brittannië en België. De eerste partij beperkte zich - zonder eigen stellingname - tot het weergeven van een aantal punten uit de PCE-verdediging, de andere verklaarde dat de Sowjetaanval niet de CPB gold.

Duidelijke pro-Sowjetpartijen zoals de Portugese en Oostenrijkse CP zagen in het conflict aanleiding zich nog eens anti-Eurocommunisme of anti-CA uit te spreken.

Intussen zijn de gevolgen van de Sowjetaanval op CA en het Eurocommunisme op het ogenblik nog niet goed te taxeren. CP-en die van het Eurocommunisme niets willen weten en op Moskou georiënteerde figuren en groepen in de Euro-CP-en zelf kunnen zich er door aangemoedigd voelen. Enkele CP-en lijken wat geschrokken. Tussen PCE enerzijds en PCF en PCI anderzijds zou irritatie kunnen ontstaan om de in de ogen van beide laatste partijen al te scherpe kritiek van de PCE op de Sowjet-Unie. De onderlinge verhoudingen binnen het Westeuropese communisme zullen er waarschijnlijk niet gemakkelijker op worden. Hoe dit zij, de Euro-CP-en zelf zullen zoals het er nu naar uitziet, niet uit eigen beweging een breuk met Moskou teweegbrengen. Zelfs CA verklaarde dat, al voegde hij er wel aan toe dat hij "koste wat het kost" aan zijn overtuigingen zou vasthouden.

*

* *